

KRATKA POVIJEST INTERNETA U HRVATSKOJ

Zašto je 17. studenoga hrvatskog interneta?

13.104

Hrvatska akademska i istraživačka mreža CARNet osnovana je u listopadu 1991. godine, a na Internet se priključila 17. studenoga 1992. godine. Sam čin spajanja na Internet izveden je na proslavi obještrice Sveučilišta u Zagrebu

DARKO BRDARIĆ

Zašto se kaže da je u nedjelju, 17. studenoga deseti rođendan Interneta u Hrvatskoj? Što se tada zapravo dogodilo i zar nije Interneta bilo i prije, odnosno nije li se pojavio kasnije? I prije hrvatskog izlaska na Internet, u vrijeme rata, hrvatski su se znanstvenici u kampanji za promicanje ismine o Hrvatskoj, pri čemu su dobili i pomoć brojnih nobelovaca, služili elektroničkom poštom, koja je putovala među raznim mrežama, upletenim u razne protokole, kojima su znanstvenici razmjenjivali znanstvene podatke i informacije.

Određenog umrežavanja bilo je i prije, još u Jugoslaviji. Akademske, financijske i visokotehnološke ustanove bile su priključene na tadašnju brzu mrežu Yupac, kasnije, u Hrvatskoj, Croapac. Još osamdesetih su neki fakulteti i instituti razmjenjivali poruke među računalima i povezivali se i sa svijetom. Pritom su se služili raznim protokolima koji su omogućavali povezivanje računala metodama i protokolima određenih proizvođača, te uglavnom omogućavali razmjenu poruka i, donekle, datoteke.

Izlaz na Internet

Europa je forsirala svoja rješenja, smatrajući Internet i otvorene standarde zastarjelim, podsjetit će danas Predrag Pale, jedan od glavnih sudionika tadašnjih mrežnih događanja. Neka su od europskih rješenja imala svojih tehničkih prednosti, no ono zbog čega su se hrvatski stručnjaci odlučili za TCP/IP odnosno Internet protokol i rješenja usklađiva s Internetom bila je otvorenost, zbog koje se umrežiti moglo gotovo svako računalo, dok su za protokole X25 i X400 bili potrebni posebni uvjeti. Odluka za TCP/IP i Internet pokazala se pametnom orijentacijom koja je Hrvatskoj prištedjela nekoliko godina lutanja.

Hrvatska akademska i istraživačka mreža CARNet osnovana je u listopadu 1991. godine, a na Internet se priključila 17. studenoga 1992. godine. Sam čin spajanja na

Internet izveden je na proslavi obještrice Sveučilišta u Zagrebu. Bila je to stalna veza s Internetom, za ono doba razmjerno velike brzine 64 Kbps, a ustanove članice CARNeta, umrežene preko CARNetove mreže tako su dobile izlaz na Internet koji tada još ni izdaleka nije bio tako bogat kao danas.

Kad je Hrvatska došla na Internet postojao je SMTP (za elektroničku poštu) FTP (za prijenos datoteka) i NNTP (za news grupe, odnosno razmjenu poruka), a hrvatski su korisnici odmah imali sve to. Onoga što danas većina korisnika poistovjećuje s Internetom, weba, nije još bilo. Tek se nešto kasnije pojavio gopher, koji je omogućavao objavljivanje, biranje i čitanje sadržaja, a nešto kasnije i web. Iako je bilo ljudi koji su - osobito nakon studijskih boravaka u inozemstvu - shvaćali dio potencijalnih prednosti Interneta, samo su rijetki razumjeli stvarne potencijale, a sadašnji golem utjecaj Interneta na sve sfere života nitko nije mogao zamisliti.

O umrežavanju se izvan struke nije znalo mnogo. Zato i nije čudno što su novine tih dana prvu hrvatsku vezu s Internetom uglavnom zabilježile patriotski, kao još neki uspjeh hrvatske znanosti i tehnologije koji dokazuje da nismo Balkan nego Europa, pače svijet - ali što je to zapravo, ne zna se. Čak su dva lista pogrešno zabilježila da je 17. studenoga proradio - CARNet. Netko je tih dana objavio razgovor s Predragom Paleom, jednim od osnivača CARNeta, predstavljajući ga kao »izumitelja CARNeta«, kao da je CARNet neki novi izum. U široj javnosti jedva da je i bilo primijećeno da se ista događa. Modem je tada stajao od tristotinjak maraka naviše - a tolika je tada bila dobra plaća.

Hrvatska adresa na Internetu

Osamdesetih i ranih devedesetih godina bilo je i mnogo BBS-ova, odnosno sustava kojima se moglo pristupiti preko telefonskih linija i tako razmjenjivati poruke kao na oglasnoj ploči, slati poruke korisni-

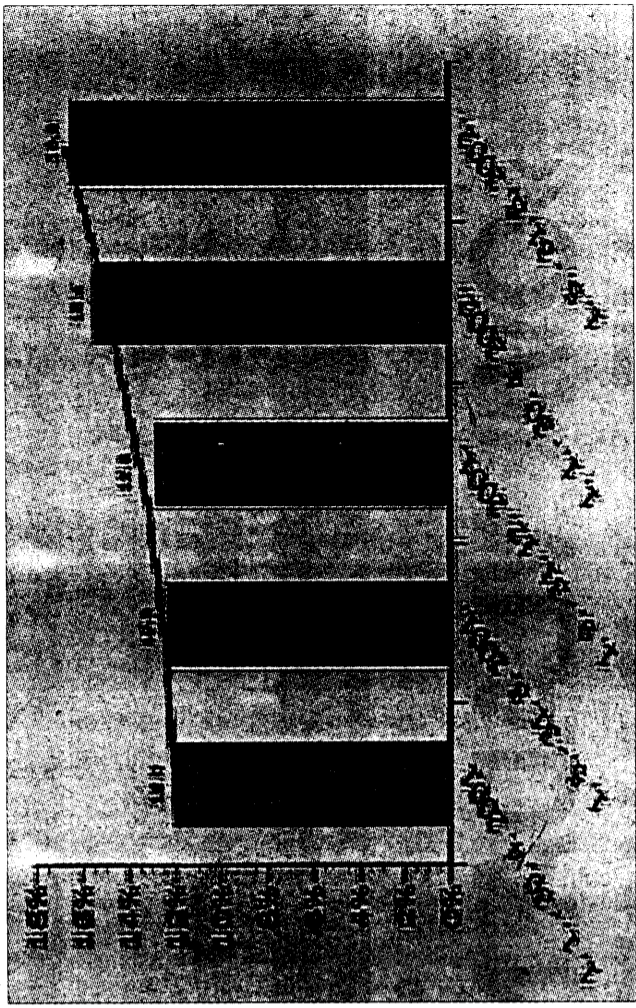

CARNet je godinama bio jedini pružatelj pristupa Internetu u Hrvatskoj. Kao akademska mreža nije mogao davati komercijalne usluge, ali je sve do pojave prvoga komercijalnog davatelja usluga 1996. godine omogućavao otvaranje korisničkih računala svim zainteresiranim građanima, pa su tako mnogi stekli svoja prva iskustva s Internetom i spremni dočekali dolazak komercijalne usluge tadašnjeg HPT-a.

dio uvid u telefonski imenik, razne informacije, a uz doplatu i izlaz na teleks, no bilo je to preskupo i nije dugo trajalo. U povijesti Interneta u Hrvatskoj ima još nekoliko datuma koji su odjeknuli možda i jače. Jedan od njih je i onaj kada je Hrvatskoj dodeljena administracija nad vršnim domenom .hr 27. veljače 1993. godine. Tada je postalo moguće imati hrvatsku adresu na Internetu.

cima i skidati datoteke, a radio je i Fidonet, mreža računala koja su se međusobno - a neka i s Internetom - povezivala povremeno, a njima se također moglo pristupiti modemom s telefonske linije. U nas je broj potencijalnih korisnika bio pramaljen da bi se razvio. Neko vrijeme razvijao se i sustav sličan francuskom minitelu. Tadašnji HPT prodavao je kombinaciju hardvera, softvera i usluge s priličnim skupom preplatom, koji je nu-

Udio korisnika Interneta u Hrvatskoj populaciji od 10 do 74 godine

U POSLJEDNJE DVIJE GODINE, BROJ KORISNIKA INTERNETA PORASTAO JE ZA OKO ČETIRI POSTO

@ - simbol moderne komunikacije

Autor multimedijalne instalacije 10@HR Email Matešić rekao nam je da je simbol @ obilježio današnju generaciju i ujedno postao sinonimom suvremenog načina mišljenja i komunikacije. Sama je instalacija izgrađena u obliku tunela kojim se, po označenim smjerovima kroz šest odjeljaka, kreću posjetitelji. Svi su različito audiovizualno uređeni, tako da se kroz znanjivitu igru svjetla i sjene, zvuka i pokreta, uz tehničku i multimedijalnu potporu dočarava uloga i važnost Interneta u svakodnevnom životu.

Ulaskom kroz »Portal« (vrata) u samu instalaciju posjetitelj zakoračuje u svijet Interneta. Pritisakom na ekran iza-

bire neki od ponudnih portala koji se najčešće pretražuju na Internetu (Business, Entertainment, Education, Travel, Computers...).

Drugi odjeljak, »(Terror (a.k.a.hermes)« prikazuje neželjene, ali ipak prisutne negativne strane Interneta. Sadržajno su najčešće uključene svakodnevne teme: sreća, ljubav i seks (prodaja sadržaja koji nisu na prodaju), brzo bogaćenje (ponuda raznih lažnih investicija). Posljednji odjeljak pod nazivom »Prihvati prošlost - kontroliraj sadašnjost - utječi na budućnost«, dočarala je posjetiteljima koliko je budućnost mreže neizvjesna te koliko ona ovisi o ponašanju i potrebama njenih korisnika. M. M.

Treći odjeljak »Alkemija novca i preobrazba pisane riječi«, u kojem se, na slikovit način, pokušava pokazati kako digitalizacija podataka, njihovo korištenje i dostupnost na Internetu polako mijenja sliku suvremenog društva.

Odjeljak četiri, »Hrvatski favorites«, opisuje značajne projekte na hrvatskoj mreži te je

